

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(9:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1914, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 2 Februari	<i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.	Redaktör: Anna Lindhagen.	Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.	1914

Reflektioner.

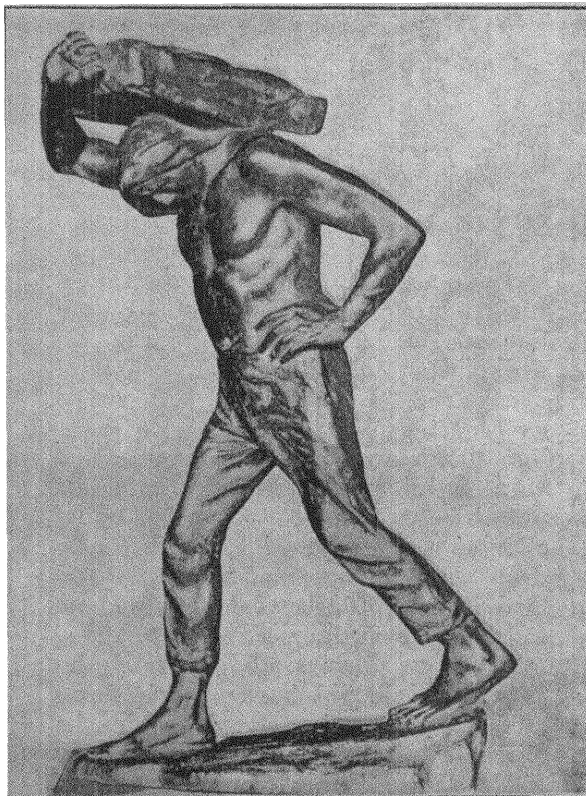
Det är nu en gång så, att remissdebatten numera alltid emotes med ett enastående stort intresse. Vi kvinnor ha ju huvudsakligen kommit att ägna riksdagsförhandlingarna vår uppmärksamhet sedan så många speciella kvinnofrågor kommit före till behandling.

Även i år har ju genom trontalet förebådats proposition om kvinnorösträtt, men — det väcker ingen sensation längre, det är gammalt nu.

Det finns strängt taget inte mer än en fråga f. n., och det är försvarsfrågan. Högern sörjer också, som vi veta, för ständigt nya attraktioner i denna fråga. Minnet av F-båtsinsamlingen har nästan förbleknat under högerkvinnornas försvars-list-agitation och vad som komma skall, *bondetåget*.

Egentligen var min uppgift att skriva något om remissdebatten, men som denna varit så utförligt refererad och genom kommentarier i oändlighet i dagspressen av alla färger så stött och blött, som den gärna kan bli, föredrar jag att göra några reflektioner på sidan om. Säkert är, att om också så gott som hela remissdebatten rörde sig om försvarsfrågan, så verkade det mera inövat än spontant, och den miss-tanken uppstod åtminstone hos under-tecknad, att all den stimulans i försvarsfrågan, som av högern beståts och bestås, behöver denna icke minst för egen räkning, för att kunna spela sin roll till slut.

Det förefaller åtminstone en vanlig dödlig, mindre ryss-rädd, som om den liberala regeringens förslag till försvarets stärkande skulle t. o. m. för högern vara nog och övernog, som t. o. m. högern

BÄRARE. Skulptur av Meunier.

skulle vara färdig att blekna inför de krav regeringen kommer att ställa på dem. Den föreslagna värnskatten, som beräknas komma att inbringa omkring 45,000,000 kr., är ju meningen skall uttagas av de förmögna. Men nej, hö-

gern fullföljer sin agitation ändå, de ha så länge ropat och yrkat på ett ökat försvar, de ha ju visat en så makalös offervilja under F-båtsinsamlingen. Och försvarskvinnorna se'n med sina listor, där det ständigt hetat: »Skriv på bara, det kostar ingenting». Att de ej gärna kunna undandra sig den i grund och botten för dem obetydliga värnskatten är ju tydligt.

Men de båda högerledarna Trygger och Lindman läto vid remissdebatten förstå, att de förmögna ämna ej ikläda sig att betala värnskatten utan att använda situationen till framtvingande av beslut om ökad övningstid. Det är som ett köp, något för något. Det förefaller kanhända mången, som ser mera hastigt på saken, som det inte vore stort mer än rättvist att högern för sina pengar begär detta vederlag av folket. Men det finns ett men här, som ställer högerns offervilja i dess rätta belysning, och det är: då de förmögna äro villiga gå med på att betala värnskatt — »de äro», sade hr Trygger, »tacksamma att äga det sinnelag, att de kunna se bort från egna fördelar» — så sades det också uttryckligen ifrån, att denna skatt fick på inga villkor bli annat än en *engångsutgift*, men den *ökade övningstiden*, som högern begär

i vederlag, blir inte, som högern offer, en »engångsutgift», utan *det blir en växel, som ungdomen är efter är får gälda*. Det är lätt att räkna ut vilket offer är det största, och det ställer dessutom i stark belysning den oärlighet t. ex.

Sven Hedin gör sig skyldig till, när han inför arbetarpublik säger: »Det ser ut som ni alldeles skulle undslippa värnskatten! Ni behöva endast släppa till armarna.» *Endast* — ja, det är den vanliga värdesättningen på människokraften och människolivet.

Hr Thorsson var säkerligen mycket nära denna tankegång, då han under debatten bemötte hr Lindman med »att om så visst de förmögna betalade två gånger den föreslagna värnskatten, så hade de ingenting att brösta sig över ändå».

Den enda som under debatten vågade gå utanför den traditionella uppfattningen i försvarsfrågan var hr Lindhagen, trogen fredsidén. »Vi kunna se tillbaka på en hundraårig fred, och allt tyder på att tiderna bli bättre och bättre, världshändelserna visa att intet land under denna tid blivit underkuvat — tvärtom har den ena nationen efter den andra frigjorts, så Grekland, Belgien, Norge, Albanien. Dessa exempel och det intensiva fredsarbete, som nu utföres, betyder väl dock något», yttrade hr L., »och berättigar icke till att ständigt tala om fara.» Men hr Lindhagen talade i riksdagen för döva öron. Folket ute i landet lyssnar dock till och gömmer i minnet de orden.

Och nu skola bönderna komma med sakkunskap på halv biljett, inbjudna av högern, för att intyga att högern har rätt.

Kvinnorösträtten ägnades inte många ord. I första kammaren försökte prof. Thyren några spekulationer om kvinnoparlament och vad det nu var, men det var naturligtvis ingen som fäste sig vid det.

I andra kammaren var det Fabian Månsson som förde de utestängdas talan. »Med vad rätt utestängas de unga, som äro goda nog att skickas emot en fiende, och med vad rätt utestängas de mest betungade, som digna under skattebördorna?» Och kvinnorna — skrev jag, ty jag var ju så säker att det skulle komma. Men det vart bara så tyst, och vännen Fabian Månsson gick helt lugnt och satte sig på sin plats igen. Jag fick stryka över ordet i min anteckningsbok.

A. Ö.

Ännu cirkulerande rösträttslistor torde, för att kunna bli medräknade, insändas *före 15 febr.* till Morgonbris' exp. eller till namnsamlingsbyrån, Lästmakaregatan 6, Stockholm. Även om någon lista upptager endast ett enda namn bör den insändas.

Arbetarkvinnor, skaffen eder kommunal rösträtt och valbarhet genom att **deklarerar** under februari för eder inkomst 1913!

(Se vidare härom i Morgonbris' febr.-nummer 1913! Det kan rekvireras genom insändande till exp. i frimärken av 12 öre inom och 14 öre utom Stockholm.)

Till skydd för barn och mödrar.

Socialdemokratiska motioner i riksdagen.

I likhet med föregående år har hr Berglund i första kammaren och hr Lindhagen i andra kammaren hemställt:

att till de uppdrag om utredning angående barns rätt gentemot försumliga försörjare, som redan givits fattigvårdslagstiftningskommittén och lagberedningen, desamma även måtte få i uppdrag att inkomma med utredning angående sådan lagstiftning, varigenom för barn till ogift moder, övergiven och fränskild hustru, bidrag till underhåll utbetalas av det allmänna, utan att ett hänvändande för att erhålla sådant bidrag behöves ske genom fattigvården och utan att det av mottagaren erhållna bidraget anses såsom erhållen fattighjälp.

Förra året blevo icke motionerna antagna av första kammaren, emedan de icke ansågos så nära sammanhänga med pensionslagstiftningen, i vilket sammanhang de voro väckta. Då detta formella skäl icke i år föreligger, får man väl hoppas, att även den synnerligen viktiga utredning, varom i motionerna hemställas, kommer att verkställas.

Såsom förut redogjorts för i vår tidning har i Danmark ända sedan 1908 varit infört en lag, enligt vilken för barn i förskott kan erhållas understöd från det allmänna, utan att detta räknas såsom fattigvård för modern; ändringar och tillägg gjordes å densamma år 1913. Sedan dess har i Finland antagits ett förslag angående förbättringar för barn födda utom äktenskapet. Enligt detta skall för att bevaka barnets rätt förmyndare förordnas i de fall, där ej modern provas fullt lämplig att vara barnets lagbestämda förmyndare, och av kommunen skall lämnas modern särskilt bidrag vid nedkomsten och viss tid före och efter densamma. I Norge har just nu en ny regeringsproposition framlagts, enligt vilken myndigheterna alltid skola vara skyldiga att bevaka barnets rätt utan hänsyn till om modern begär det eller ej samt liksom i Finland att bidrag skall lämnas modern i samband med barnets födelse och amning, om fadern icke fullgör sin skyldighet.

Ett ännu säkrare stöd i lagstiftningen få emellertid barnens och deras mödrars ekonomi genom den danska alimentationslagstiftningen, där sådan förskottsutbetalning kan lämnas icke blott i samband med barnets födelse och amning utan ända tills barnet nått vuxen ålder. Att man hos oss, då man nu äntligen står inför utsikten att få våra barnavårdslagar förbättrade, skulle kunna sträcka kommunens skyldighet så långt som i den danska lagstiftningen, varvid det även vore skäl att komplettera densamma med vad

som kan vara gott i såväl den norska som den finska, är ett program som vi måste kämpa för.

Likaså utom äktenskapet fött barns arvsrätt efter fader, varom förslag nu föreligger i Norge och vilken fråga efter motion av borgmästare Petterson i Södertälje redan är remitterad till lagberedningen för utredning.

Likaså frågan om pension för barn till änkor och änklingar, varom förslag väl i den närmaste framtiden är att vänta och vilket vore synnerligen lämpligt som föremål för socialdemokratisk partimotion vid nästa års riksdag.

* * *

Herr Palmstierna begär en utredning i syfte att bereda fattiga barnaföderskor tillfälle till behövlig omvårdnad. Han påpekar att det endast

är i de större städerna man genom uppförande av väl utrustade barnbördshus, där mödrarna under viss tid kunna intagas och få all den behövliga omvårdnaden, visat sig beakta saken. I flertalet samhällen och industriorterna på landsbygden sker förlösningen fortfarande i hemmen, där modern — särskilt uti torftiga bostäder — icke rimligtvis kan få den skötsel, som beredes å ett sjukhus. Man föreställer sig hur det skall vara att föda barn i en familj med ett rum och kök eller del i kök, stor barnskara och regelbundet inneboende. Det skulle såväl för henne själv vara en stor lättnad som för barnbörden synnerligen fördelaktigt, om hon komme från hemmet med dess slit och bristfälligheter under de dagar, då barnet väntas. Men härifrån finnes i de flesta fall ingen utsikt. Anordningar saknas för detta ändamål.

Vidare är det så, att, särskilt för arbetarklassen och de små hemmen, där slitet för den dagliga födan icke lämnar någon ro, ett barns ankomst är en händelse, som ofta nog motses såsom en ytterst bekymmersam och vansklig tid att komma igenom. En tid full av besvärligheter och nya svårigheter icke minst av ekonomiskt slag. Behovet av att spara på utgifterna blir större än någonsin. Men sällan kan sparandet bli till större ogagn än just då och ta sig uttryck på sämre sätt än vid den tid, då barnet är i analkande. Jag avser, att man i det längsta undviker de omkostnader för hygieniska föranstaltningar och sjuk- eller barnmorskeshjälp, som omständigheterna kräva. När värden å barnbördshus kostar pengar, drar man sig för den extra utgiften, även om man väl inser, att skötseln blir mycket bättre än i hemmet. Just de fattiga, vilkas hem äro minst ägnade att användas för förlösningar, hindras således genom avgiften från att begagna hemmen, såvida icke fattighjälp skall anlitas, något som en redbar arbetarfamilj i det längsta avhåller sig ifrån.

Barnmorskan kostar också pengar, särskilt om hon skall skjutsas fram och tillbaka. Mången gång dröjer man därför i det längsta med att tillkalla henne för att vara säker om att hon icke anropas förgäves och får göra färden om igen och ökad kostnad för familjen. Ej sällan händer det under sådana förhållanden, att barnmorskan kommer för sent och förhandenvarande hjälp har blivit begagnad, något som icke alltid är fördelaktigt.

Herr Palmstiernas motion är synnerligen välkommen och av behovet påkallad. Sammanfattningen av hans motion är följande:

att k. m:t ville föranställa om en utredning angående vilka åtgärder, som från det allmänna sida bör vidtagas

för att dels i tätare bebyggda orter, industrisamhällen o. d. bereda mindre bemedlade barnsängskvinnor jämte nyfödda barn tillfälle att vid tiden omkring förlossningen erhålla tjänlig och kostnadsfri vård utom hemmet å för ändamålet anordnad plats, dels i övrigt genom direkt understöd, utgående såsom ersättning för direkta omkostnader vid förlossningar i hemmet — för barnmorska m. m. — tillförsäkra mindre bemedlade barnsängskvinnor jämte nyfödda barn den vård, som dessa till befordrande av släktets sundhet och hälsa behöver.

Vi skola alla vara med.

I våra dagar, väl mer än någonsin, gäller det för var och en att bli något, att komma sig fram i världen. Om man slutligen lyckas få en god plats med en god lön, så slår man sig måhända till ro och tycker, att nu är allting bra. Kanske är det dock först då, som det verkligen gäller att visa, vad man duger till — d. v. s. om man har hjärta för sina medmänniskor, om man fröjdas och lider med dem och förstår, att även de, att alla ha rätt att leva ett människovärdigt liv.

Icke skall man tro, att man ej kan verka för andra eller att det ingenting tjänar till. Kanske finns det någon, som går och längtar efter just de ord, som man själv så gärna ville säga men icke vågar. Varför tveka? Varför icke glatt och frimodigt säga sin mening, varför icke redligt kämpa för sin åsikt? Svara ej därmed, att "det finnes ju så många andra, som göra allt detta, så att jag behöver inte vara med". Du lever inte endast för dig själv, du lever i ett samhälle, där vi i så oändligt hög grad bero av varandra; verkan av ens ord och handling drabbar icke allenast en själv utan tränger vida djupare än man anar.

Men om tankarna ännu tumla om utan plan och utan mål, föresätt dig då att genom studier och kanske främst genom iakttagande av det verkliga livet bilda dig en klar och bestämd uppfattning om saker och ting. Nu för tiden ha de allra flesta, tack vare arbetarebibliotek, studiecirklar o. d. — icke att förglömma pressen — tillfälle att skaffa sig ett ganska betydande kunskapsmått. Man måste dock ha en grund att bygga på, och den grunden heter självkänedom och självkänsla. Det är inte litet, om man har hunnit så långt, att man känner sig såsom människa — känner att man är något individuellt helt, något, som har absoluta krav på att leva livet, att verka inom den plats, där man är satt, och att man har ett mål att verka för. Det är inte litet, om man har vuxit från den uppfattningen, att man är endast en sorts maskin, ett intet, som har varken vilja, kraft eller förstånd. Det finnes många nog ändå, som tänka så om kvinnorna, så att det behöva inte vi själva.

Har man kommit till insikt om detta, då förstår man också att det finnes vissa uppgifter, som ingen har rätt att undandraga sig, men förstår, att det finnes något, som heter ansvar och plikt. Ty en människa bör väl dock hava mänskliga rättigheter och också kvinnan är väl människa?

Det är egendomligt, att ej varenda kvinna känner sig okuvligt manad att träda fram och öppet kämpa för sin och allas rätt. Visst är det svårt att under dagens slit och släp och gråa enahanda hålla fast vid idealen, visst är det svårt att se framtiden ljus, om man saknar brödet för morgondagen. Det är dock just under de svåra tiderna, som sinnet härddas och viljan spännes, det är just då det gäller att se bort från ens eget jag ut över de tusen sinom tusen, som kämpa samma strid. Det är fejt att då ge vika, det är skam att svika sina stridskamrater! Vi leva i en tid, då ropet om rätt för alla ljuder högre än någonsin förr. I alla länder få människorna mer och mer förståelse av, att allt är ej som det bör vara. Det är icke allenast tomma ord — de föras fram av mäktiga skaror ur folkens djupa led. Och i dessa samma led stå alla vi, som tro på och arbeta för bättre tider för människors barn. Det är det man skall tänka på, då tunga tider äro inne, att man är ej ensam. Man är med i den arbetets armé, som växer större och starkare dag för dag. Icke skall man då vara den som rädd och försagd gömmer sig undan i sista leden, nej, höj idealets fana högt och gå djärvt och trotsigt fram!

Anna Stina Pripp.

Resebrev.

Jag skulle alltså börja min turné med att tala i Göteborg. Det var inte utan att jag var lite ängslig för det mötet. Jag hade föreställt mig en stor, stor festsal överfull med människor, men det var endast något över ett 100-tal som mötte upp för att ta del av »Vad kvinnorna vilja». Men så var det just en extra konkurrensväll den kvällen också.

I Göteborg var kvinnoklubben nedlagd sedan två år tillbaka, men nu beslutade sig ett 15-tal kvinnor att bilda en ny kvinnoklubb. Av dem tillhörde fyra den nedlagda. Det samkväm, som kvinnorna efter beslutet samlats till, präglades också av den mest eniga och hoppfulla stämning. Och varför skulle det behöva vara annat? En storstad som Göteborg kunde nästan inom sig sluta ett helt distrikt med kvinnoklubbar. Men vi komma väl dit en gång också. Nu är början gjord, och väl är det.

Den kvinnliga rösträttsföreningens ordförande, fru Frigga Carlberg, lyckönskade de socialdemokratiska kvinnornas nybildade organisation och lovade att stödja kvinnoklubbens arbete. Det är inte ofta det visas kvinnoklubbarna sådan vid-

synthet. Under fortsättningen av min resa hade jag tillfälle att höra talas om, hurusom rösträttsföreningarna oftast uppfattade kvinnoklubbarna som konkurrensorganisationer, vilkas arbete de på allt sätt sökte ignorera.

Det var med saknad jag skildes från Göteborgs käcka kvinnor för att med gott mod fortsätta resan, när dese början varit så bra. I Falkenberg var kvällen därpå ett gott besökt möte. Här har ju förr funnits en präktig klubb, men kvinnorna själva hade beslutat sig för att nedlägga densamma. De flesta tillhörde nu i stället rösträttsföreningen. Jag vet ej vad som farit i kvinnorna i Falkenberg, som förr varit så duktiga och självständiga. »Borgerlighet i arbetarleden» är dock en större fara än någon kanske anar. Visst kunna arbetarkvinnorna stå med i rösträttsföreningarna. Men de böra inte tappa sin självständighet och sin frimodighet och framför allt inte sin socialdemokratiska åskådning för att de komma i fint sällskap. En ungdomsklubbist lovade att rekvirera Morgonbris.

Därifrån gick färden till Trollhättan. Mötet där var anordnat av arbetarkommunens kvinnor, tre unga flickor. Där har förr varit kvinnoklubb och en stark arbetarrörelse, som på sin tid satte skräck i borgarsamhället. Nu är tillbakagång och trötthet även här. Och kvinnorörelsen på respektive platser är en säker mätare på styrkan inom platsens arbetarrörelse. Men borde inte tiden snart vara kommen för kvinnorna att bli föregångare och inte bara efterföljare? Det behövs att någon börjar att avskaka den överallt tyngande mattheten och hopplösheten. Skulle det inte kunna bli en kvinnornas stora sak? Mötet, som var väl förberett och anordnat, var besökt av 125 personer, mestadels kvinnor.

De s. k. Milowska listorna hade samma dag börjat cirkulera i samhället. Det berättades att flera av rösträttsföreningens medlemmar hade tappat huvudet och skrivit dit sina namn. Så det kan verkligen ibland tyckas som om kvinnor finnas, som inte äro mogna för sin medborgarrätt.

Härifrån, sedan jag haft tillfälle att bese Trollhättans storartade naturscenerier och anläggningar, gick färden till det klippiga Bohuslän med Lysekil som mål. Det är en underbart storslagen natur härute. Dessa väldiga klippblock, som ligga strödda överallt, göra ett mäktigt intryck.

I Lysekil arbetar en mönsterklubb bland kvinnoklubbar. Den lilla möteslokalen var till trängsel fullsatt under föredraget. Efteråt hade klubben ett enskilt samkväm. Det är alltid så trevligt med sådana där samkväm, men det är svårast att bryta upp och skiljas. Man lär känna så många duktiga, upplysta och intelligenta kvinnor, kvinnor som äro mäktiga enighet och sammanhållning. Det är så roligt att veta att kvinnor finnas, som kunna lägga bort kvinnökönets avigsidor, småsinthet och avundsjuka, och i kärlek till en stor sak hålla så enigt samman, som kvinnoklubbens

kvinnor i Lysekil gjorde intryck av att göra.

Dagen därpå besöktes Uddevalla. Här återupptogs kvinnorna den sedan 1911 nedlagda kvinnoklubben, varvid många nya medlemmar ingingo. Här kan jag ej annat än passa tillfället och för kvinnorna ute i landets klubbar visa bilden av en arbetarkvinna, som i mångt och mycket bör stå som ett föredöme för oss alla, nämligen hon som valdes till den nya klubbens ordförande.

Sofia Svensson är nära 72 år. Det kan ingen se på henne. På porträttet här ovan, som nyss är taget, synes hon oss som en kry 50-åring. Men där själen är ung, där är kroppen ung också. Hennes orubbliga tro på arbetarrörelsen är det som ger henne hennes storartade arbetsförmåga, hennes goda humör och hennes seghet.

Hon började sina insatser i föreningslivet med att 1890 ingå som medlem i I. O. G. T. för att redan 7 år därefter vara en av stiftarna av logen »Kampen Framåt» av N. O. V., som hon fortfarande tillhör och vars sekreterare hon för närvarande är. 1909 var hon en av de första medlemmarna i den då bildade kvinnoklubben, och då den nedlades ingick hon i Uddevalla soc.-dem. ungdomsklubb, i vars arbete hon fortfarande deltagit.

I Folkets park har hon tjänstgjort alltsedan parken inköptes 1908. Där står hon på sin post varje lördags- och söndagskväll. Naturligtvis är hon även starkt intresserad för Kooperationen.

Sofia Svensson hatar det kapitalistiska samhällssystemet som en äkta revolutionskvinna. Just hennes hat föder hennes ljusa tro och hennes arbetsglädje för ett bättre samhälle. Hennes egna lidanden ha heller icke bidragit till att mildra detta hat. Hon har själv många gånger med sina barn fått lida arbetslöshetens nöd då hennes man, till yrket transportarbetare, måst deltaga i långvariga strejker. 1906 var han utestängd från arbetet 7 månader efter de övriga kamraterna. Vid dessa tillfällen har hon alltid

stått stödjande, uppmuntrande och hoppfull. Sina barn har hon framförallt sökt fostra till dugliga kämpar i framåtskridandets armé.

»Hur hon lyckats, vet du, hon är ju Gustafs morsa», säger hennes sonhustru Matilda Lindstam, som är hennes sannskyldiga beundrarinna och som varit min sageskvinna.

Från Bohuslän reste jag till Värmland. De två första mötena i Slottsbron och Vålberg voro så gott som misslyckade. Fåtaligt besökta och dåligt förberedda.

I Karlstad däremot var det ett ganska lyckat möte. Den därvarande kvinnoklubben hade också gjort allt för att mötet ge en så festlig prägel som möjligt. De äro inte så många, kvinnorna inom klubben, men de äro kända och ivriga de som äro.

Sedan kom turen till Eda. Eda, som är bekant för sitt glasbruk, ligger vid norska gränsen, 1/2 mil bortom Charlottenberg. Mötet var fåtaligt besökt, ej beroende på slöhet utan på de svåra arbetsförhållandena. Blott en del av arbetsstyrkan var ledig. Ett skiftlag skulle sluta kl. 9 på kvällen, men då skulle det bli för sent att gå på föredraget, helst som lokalen låg avsides. Stämningen var dock god. En hornmusikkår av gossar bidrog i hög grad därtill. Morgonbris erhöi en kommissionär.

Mötet i Arvika kvällen därpå var någorlunda bra besökt. Klubben där har kända och trofasta medlemmar.

I Karlskoga hade jag den följande dagen tillfälle att lära känna en stor och praktig klubb om ett 50-tal medlemmar. Här känner man att ingen fara föreligger för att kvinnorörelsen skall tyna av. Karlskoga kvinnor äro alltför vakna, ivriga och intresserade. Som bevis för att de arbeta kan nämnas, att de söndagen därpå ämnade ha ett stort upplysningsmöte med ingen mindre än Frida Stéenhoff som talarinna.

Och nu till min sista plats: Degerfors. Jag hade lovat mig själv att här skulle jag ha en kvinnoklubb till stånd som en värdig avslutning på min resa. Men så gick det inte. Kvinnorna här ville inte splittra sig på en ny förening, och därom kan man ju inte säga så mycket. De hade nämligen gille där förut. Så jag fick sluta min turné utan denna triumf på hand, då jag reste upp till Signe Svensson för att avlägga rapport.

Från denna min korta resa bland kvinnor medför jag många såväl vackra som bittra minnen.

Kvinnor, varma, uppoftande och stolt givande sig hän med hela sin själ i frigörelsekampen har jag lärt känna. Kvinnor, lidande under trycket av avskyvärda, förnedrande levnadsförhållanden, som satt hopplöshetens och förtvivlans stämpel på dem. Och varje gång har det varit svårt att skiljas från dem. Man känner sig vara så liten och tycker sig kunna så litet uträtta — på samma gång man växer sig starkare. Vreden mot de missförhållanden, som hindra kvinnornas fria

tillväxt och utveckling, stiger starkare och mörkare i ens själ, på samma gång den ljusa hoppfullheten smittar ens sinne.

Ett tack därför till alla kvinnor jag lärt känna under denna resa och för allt jag fått mottaga av er!

Emma Flood.

Något ur Ellen Keys föredrag den 2 nov. 1913

i Stockholms Arbetareinstitut till förmån för Morgonbris över ämnet

Vad männen komma att vinna och kvinnorna att förlora på kvinnornas likställighet.*

Från tre olika synpunkter, började Ellen Key, kan kvinnans likställighet med mannen endast anses som en tidsfråga:

1) Likställigheten i utbildning och arbetsmöjligheter. Mer än hälften är vunnit vad angår utbildning till arbete, men ännu återstår mycket att vinna i kampen för lika lön för lika arbete.

2) Likställigheten i samhället såväl vad gäller anställningar som politisk medborgarrätt. Mycket återstår för kvinnan här att erövra, icke minst den kvinnliga rösträtten.

3) Likställigheten inom familjen. Vad angår den fulla likheten i ställningen mellan man och hustru, i bestämmanderätten angående barnen — där hava vi längst att vänta.

Likställigheten vore gott att vinna, icke blott för att densamma i och för sig själv är berättigad, utan ock för att spara förnötandet av goda krafter, som nu användas i kampen för att nå den.

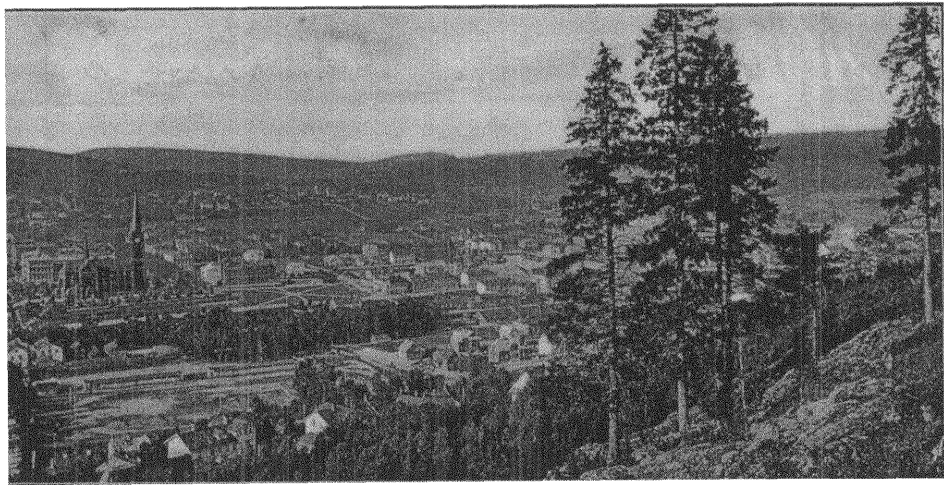
Först efter erhållandet av likställigheten kunna vi ock få veta, vad som återstår av olikheten mellan man och kvinna.

Under striden för kvinnans rättigheter får man alltid höra, att det är kvinnorna som skulle komma att vinna och männen att förlora. Männen resonera som så, att här är det fråga om att avstå rättigheter.

Men männen hava lika väsentliga ting att vinna. Männen skulle vinna att slippa bära skulden för alla missförhållanden i skapelsen. Förbindligt kunna då männen säga till kvinnorna: »Var god försök själva och ställ allt till rätta.» Det går nog an att säga tulipanaros, men gör'na!

När mannen vinner segrar, så vinner han dem i tävlan med andra. Det skall ju då, när kvinnan nått likställighet, för mannen bli större spänning, fler att rivalisera med. Då tävlan blir verkligt fri (lika lön, lika arbete), först då kan avgöras var största duglighet finns. Män-

* I den tron att detta Ellen Keys märkliga föredrag skulle utkomma i broschyrform och på så sätt i sin helhet komma Morgonbris' läsare till del, har icke referat häröver influtit förrän nu, då den väntade broschyren icke synes se dagen.

Vy över Sundsvall.

Agitationen i Norrland.

Det är roligt att agitera på uppdrag av V. U. Varför? Ja, det är väl därför att vi kvinnor alltid äro oss lika.

När vi ska skicka iväg någon anförvant långt bort, ägna vi den gärna all möjlig omsorg. Så är det även med V. U. och dess ordförande. Man måste till slut beundra den senares ihärdighet när det gäller ordnandet och rådandet vid agitationsplanerna.

En av de sista dagarna, eller rättare kvällarna i oktober anträdde undertecknad en längre agitationsturné till Norrland med Sundsvalls sågverksdistrikt som närmaste mål för att sedan fortsätta till våra nordligaste klubbar.

En järnvägsresa till övre Norrland

nen tvivla nog ej på att de flesta segerarna komma att tillfalla dem.

En annan vinning av kvinnans fulla likställighet blir den, att männen få en lättare arbetsbörda, delat ansvar, allsidigare synpunkter, mer sakkunskap. Politiken har ännu ej vidgat sitt begrepp till att omfatta problemet om hela släktets fysiska och psykiska kraftutveckling. I de politiska frågorna för dagen har mannen oftast större sakkunskap, men se vi frågorna på ett högre plan, se vi dem vidare, då behövs lika mycket kvinnors som mäns sakkunskap såsom vad angår arbetet på lösningen av fredsfrågan, äktenskapslagstiftningen, sedlighetsfrågan, nykterhetsfrågan.

Männen kasta fram såsom skäl mot kvinnans politiska frihet, att allt kvinnans arbete skall gå om intet på grund av förnekelse att deltaga i besluten. Resonera vi så, då äro vi långt borta från demokratin, från uppfattningen att ett oerhört krafttillskott genom detsamma skall tillföras det allmänna. Emellertid är parlamentarismen högeligen förfelad om vi ej låta sakkunskapen komma fram. Vi måste aristokratisera demokratismen. Man skulle i flera fall kunna tänka sig enmans- eller enkvinnskommittéer, men med flertalets bestämmanderätt.

Liberalerna och socialdemokraterna hava svarat »ja» på detta tillskott av kvinnokraft i politiken. Högern har tagit tillbaka sitt ja.

Inom familjen finnes ju ännu kvar husfaderns maktspråk. Det finns ju kvinnor som ha det så bra, att när det klagas över denna mannens orättmätiga makt, så kunna de säga: »Vi ha aldrig vetat att vi ha det så dåligt».

På likställigheten inom familjen kommer emellertid även mannen att vinna, nämligen det rikare livet att dagligen förvärva i stället för självskrivnenheten. Mannen har gått oförstådd och han har hårdnat. Kvinnan har känt sig förtryckt och hon har förtorkat. Men från att vara utomstående och oförstående skall kvinnan bli förstående. Det kan hända att man och hustru komma att disputera i politiska ting, men dispyter förekomma även nu. Mannen kommer att vinna på att hemmets fönster hålles öp-

pet mot livet, om det bara håller sin dörr stängd därför.

* * *

Kvinnorna åter komma att genom den politiska likställigheten förlora mycket av sin glada optimism. Jag tror särskilt att detta kommer att hända här hemma. Vi äro så litet radikala, framstegen bli tuffjäta. Kompromisserna komma att hejda kvinnornas reformiver. Den tro, som vill försätta berg, kommer att erfara att det blott blir knallarna, som gå att undanskaffas.

Kvinnorna ha vidare så lätt att lära sig använda mannens vapen. Vad vi åter behöva lära oss är att komma med ädlare vapen. Endast genom att funktionera kunna organen utveckla sig.

Snart nog komma vi att få erfara att det anses efterblivet att ej känna ansvar för det politiska livet.

En evig lag är männens behov att sättas högt av kvinnorna och kvinnornas behov att sättas högt av männen. — Det skymtar för oss en ny typ av män, som börjar förstå mer av likställighetsfordran inom äktenskapet.

Ro och rätt till hemlycka. Mycket av detta komma kvinnorna att förlora under kampen. Först när det mesta är löst, först när likställigheten vunnits kan hemfriden riktigt återkomma. Övergången kan bli överansträngande för kvinnorna. Och hemmens nya stabilitet kan komma att mycket länge vänta på sig emedan den är beroende av lösningen av så många praktiska och teoretiska spørsmål. Detta är ett förlustkonto, som vi ej skola förneka. Ty genom sådan förnekelse fördröjes lösningen av att samhällsmoralen får komma till sin rätt.

Kvinnorna förlora ock i kampen mycket av den ridderlighet männen förut visat dem. Men ej underligt, ty nu under kampen äro vi motståndare. Också mister kvinnan mycket av sin erotiska tjuvningskraft över männen. Och det blir en besvärlig väg hon har att vandra innan hon lyckas återvinna detta. Men det skymtar en ny typ av män, för vilken den medvetna kvinnan är lika tilldragande som den hjälplösa.

Ännu länge komma dock kvinnorna att mista mycken frid, att stöta sina pannor blodiga och få sina hjärtan krossade. Något så stort som likställigheten vinnes ej utan oerhörda offer. — — —

Männen säga: »Varför kunna ni ej hålla er lugna? Vi vilja skydda er!» Svaret är lätt. Varför ha kvinnorna rest sig, varför har arbetarklassen rest sig? Jo, de hava rest sig därför att de äro tidsandans utvalda redskap, därför att den helige ande har kallat dem, därför att de blivit berörda av utkorelsens flamma, därför att mänskligheten behöver dem. De äro en här av kämpar.

Vår kyrka firar i dag Allhelgonadag. Låtom oss minnas gångna tiders martyrer — religionens, sanningens, vetenskapens martyrer.

Den nya tron, för vilken vi leva, det är tron på människans självfrälsande förmåga, att det är denna jorden vi skola förvandla. — — —

Alla dessa, som först stritt för kvinnans frigörelse och som blivit kallade okvinnliga och som förhånats, de ha ock blivit martyrer för att den helige ande har kallat dem. — Vi arbeta för att med våra mödor dana en ny jord, på vilken rättfärdighet skall bo. — — —

Låt oss på denna dag minnas den osynliga skaran, de odödliga döda, låt oss bli en stämman med i denna stora kör. »Saliga äro de som lida förföljelse för rättvisans skull, ty dem hörer himmelriket till.» Ja, sannerligen himmelriket, ty de veta att allt vad de ädelt velat det skall förvandlas till lycka för det släkte som kommer efter oss eller till ny kraft för stora strider.

Många av oss, som nu strida, hava fått stå utanför den stora lyckan att genom vårt eget blod bli odödliga. Vi som icke blivit mödrar, vi som äro fattiga i detta avseende, vi få genom våra själar nå odödigheten. — — —

Vi veta att vi arbeta på att nå den utveckling, som skall förmå höja mänsklighetens ande till det tredje riket, den helige andes rike.

på senhösten — finns det några andra än handelsresande, beväringar och agitatorer, som kunna företa en sådan?

Vädrets makter voro mycket nådiga och läto mitt uppvaknande i Medelpad gynnas av det härligaste förvinterväder, och det kunde man sannerligen behöva efter en hel natts ruskande och fry-sande.

Väl vaken och någorlunda uppputsad var det att ta det bästa norrlandshumret på och i fulla drag njuta av det sceneri Ljungan, med de mjuka, nästan smekande fjälltopparna som bakgrund, bjuder.

Första anhalten var Johannislund, där vi ha de bekanta Ljungaverken. Klubben där, bestående av styrelsen (3 personer) och 2 medlemmar, har länge tynt; men de som finnas vilja så gärna ha den kvar. Man kan förstå att det inte är lätt för en sådan organisation att arbeta sig upp igen, när männens fackorganisationer, efter att ha blivit söndertrasade, ha all möda att åter lagas ihop. Tack vare hjälpen skulle emellertid klubben nu få ett föredrag och kanske resas på fötter. »De 5 trogna» hyste dock, efter vad jag tyckte mig förstå, mycket små förhoppningar, och de visade sig ej heller vara för små, ty mötet måste inställas av brist på — »näring». Säkert gjorde mötestiden, kl. 7 på fredagskvällen å lokal 1/2 timmas väg från verket sitt till att vi fingo gå med oförrettat värv. Morgonbris fanns i alla fall och löfte gavs mig att den fortfarande skulle finnas. Så skulle man hålla sig lugn i vinter för att i vår eller höst rycka upp med förfärlig fart. Håll bara ord, ni fem!

Lördagen den 25 fortsattes färden till Sundsvall, där jag mottogs av kongressbekanta. Jag glömde säga att missödet i Johannisberg inte det ringaste större norrlandshumöret, det var nästan bara som ett andetag för att ta i med kraft igen och bestämt säga ifrån: »Här få inga möten inställas».

På lördagskvällen kl. 7 var möte vid en av Sundsvalls förstäder, Kubikenborg eller Skönsmon. Efter en god stunds väntan kunde vi börja föredraget med en ej alltför stor, men så mycket mer intresserad publik. Efter föredraget antecknade sig 10 medlemmar för bildande av en kvinnoklubb och valdes interimstyrelse.

Söndagen var bestämd för ett av sågverken, Svartvik. En av Sundsvallsklubbisterna hade lagt undan sina husliga bestyr och ägnat sig nästan uteslutande åt att bereda mig trevnad. I hennes sällskap gjorde jag en mycket egenäm skärgårdsresa ut till nämnda Svartvik.

Föredraget hölls å goodtemplarlokalen »Idyllen». Platsen för lokalen motsvarar fullkomligt namnet. Mycket folk kom efter god väntan tillstädes, och de voro syn- och hörbarligen mycket intresserade. Här var det männen som voro mest angelägna att få sina hustrur organiserade, »för de kommer aldrig å gå här förr'n vi få fruntimmerna me oss», som ett par hedersgubbar uttryckte sig.

Svårigheten att få hustrurna med var i de flesta fall — för stor barnskara. En kommitté tillsattes dock att arbeta för en klubb, och trodde de att utsikterna därtill voro säkra vid ett närliggande verk, Stockvik, där även en del av kommittén skulle bosätta sig.

Efter föredraget vidtog — biografföreställning. Där hade kvinnorna tid att möta opp. Vi från sta'n jämte de nyförvärvade kamraterna hade all möda att få något fortskaffningsmedel åter till Sundsvall, ty båten gick bara ut i skärgården, inte tillbaka.

Vi fingo också till slut en skjuts, och det voro vi ense om att *det bara var förtjänst*. En härligare färd har jag aldrig varit med om, och min Sundsvallskamrat påstod detsamma. Att det var en av de vitt beryktade skogarna, som till helt nyligen varit tillhåll för allehanda ofogs- och rövarligor visste jag inte förrän vi kommo till sta'n igen, och sannerligen jag tror att vi kunnat njuta mindre om vår beskedlige körsven berättat historierna i början av skogen.

Måndagen den 27 var Sundsvallsdag. Lokalen välbesatt och åhörarna, till övervägande del kvinnor, uppmärksamma. Efter föredraget klubbmöte, några nya medlemmar, diskussion om studiearbetet, uppläsning m. m.

Sundsvallsklubben är en av de lyckliga klubbar, som arbetar under särdeles goda förhållanden och för vars medlemmar arbetet åtminstone någon gång kan kännas lätt och frukbringande. Sundsvall är ju på visst sätt ett arbetareorganisationscentrum, trots att där ej finns någon industri i själva staden, och då finns alltid en hel del förmågor bland männen, och dessa ha här visat klubben sitt intresse på mångfaldiga sätt.

Tisdagen den 28 Skönsberg, där Ortvikens kvinnoklubb arbetat, men »legat och vilat» över två år. Men så hade de också orkat ut nu. Lokalen full till sista plats. Möte efter föredraget med kaffe och diverse. Muntra historier av en manlig kamrat. Klubben skulle visst inte få läggas ned, utan nu skulle man allt visa att man kunde hålla samman.

Rätt så, ge inte tappt! Med så många intresserade böra ni ha stora möjligheter. (Forts.)

Agnès Söderquist.

Den internationella kvinnodagen

kommer i år att avhållas söndagen den 8 mars. »Kvinnodagen är», skrev en gång vår partivän Adelheid Popp, »det internationella kvinnliga proletariats manifestation för sina rättigheter». Det är en maning till alla arbetarkvinnor, framför allt de fackligt och politiskt organiserade, att den dagen kraftigare än någonsin enigt samlas till opinion för medborgarrätt i eget land!

Kvinnorarbete och lönslageri äro i alla länder lika. Kvinnornas kamp för frihet och medborgarrätt är överallt, där den allmänna rösträtten icke är genomförd, också lika.

Det är i år för oss dubbel anledning att överallt mana arbetarkvinnorna att samlas till våra möten. Våra motståndare få icke glömma att även vi, arbeterskor och arbetarhustrur, äro med i den stora opinion, som skall stödja den kommande regeringspropositionen i rösträttsfrågan, och må vår kvinnodag även bli ett uttryck för samhörigheten med Internationalens kvinnor.

Våra soc.-dem. kvinnoklubbar uppmanas att fira den 8 mars som den kampdag den är avsedd att vara. Sök att anordna möten och fester, och där oöverstigliga hinder möta för större mötens hållande, kunna extra klubbmöten anordnas och rösträttsfrågan upptagas till behandling.

Alla böra vi deltaga i vår internationella kvinnodag!

Förslag till resolution kommer att ut-sändas.

Med hälsning

V. U.

Ur livet.

Inneboende.

Det var ett litet, men lyckligt arbetarhem. Mannen, en nykter och skötsam byggnadssnickare, hustrun ordentlig, re- lig och sparsam. Båda två strävade att göra allt vad de kunde för att få trevligt och trivsamt i sitt lilla hem. Och aldrig var mannen mer belåten eller kände sig hustrun lyckligare, än då de var lördagseftermiddag, när arbetet för veckan var slut, sutto och räknade över om möjligen några kronor kunde läggas undan till framtida behov. Dessa små besparingar voro en solid grund till vackra luftsloft. för dem båda, ty de blevo till en vacker liten villa med köks-trädgård och blomsterrabatter, till sol, luft och röda kinder åt deras tre små barn. Tänk när de sluppo att, som nu, betala 400 kr. pr år för ett rum och kök, utan i stället finge betala dessa pengar till sin stuga, som efter några år var deras egen obestridda egendom, där de båda två kunde arbeta, åldras och dö.

Men en bräcklig furuplanka gjorde med ens slut på två människors drömda lycka om en egen grund. Hustrun fick en dag bud att mannen fallit ner från det bygge, där han haft arbete, och blivit förd till sjukhuset. Hon hastade dit, och några timmar därefter var hon ensam att försörja sina tre små barn.

När begravningen var över trängde sig nu den tanken främst fram: på vad sätt skulle hon väl kunna försörja sig och sina barn? Besparingarna skulle snart vara slut, hjälpen från mannens fackförening, som hon fått, hade mest gått åt till hans sista färd och rum. Vad skulle hon göra? Inte kunde hon gå i hjälphus, ty den minsta var ju blott 6 månader, de två äldre barnen 1 1/2 samt 3 år. Grannarna hade rätt henne att gå till fattigvården. Hon undrade hur mycket hon skulle få där om hon gick dit, men det fick bli en senare fråga, först skulle hon försöka om hon kunde klara sig själv.

Hon beslöt sig för städningar. Först en

VID HAVET. Tavla av E. Feyern.

morgonstädning, för vilken hon fick 15 kr. i månaden, så tre trappstädningar, för vilka hon fick 5 kr. pr st. i månaden, men på 30 kr. i månaden går det ej att försörja sig och några barn på. Besparingarna började ta slut, de kanske räckte två månader till. Vad skulle se'n bli av?

Nej, hon måste försöka på annat sätt, hyran var alldeles för stor. Men vart skulle hon väl flytta och få mindre? Med ens slog henne tanken: hon skulle ta inneboende. Hon själv och barnen skulle ligga i köket och så skulle hon hyra ut rummet åt två flickor.

Två dagar därefter stod annons i en tidning om ett snyggt möblerat rum att hyra för tvenne flickor, och där kommo även några spekulanter, men när de hörde priset, 10 kr. i månaden var, så gingo de med den förklaringen att tänka på saken. I tre dagar måste hon annonsera. På aftonen den sista annonsdagen kom där tvenne ynglingar, vilka bjödo henne 25 kr. pr månad för rummet. De betalade båda två hyran i förskott för en månad. I den nästa blevo de båda arbetslösa och kunde ej erlägga sin hyra. I två månader gingo de var dag och sökte arbete utan att erhålla sådant, varefter de togo på »luffen» hem.

Nu var verklig nöd rådande i hemmet, varför fattigvården måste anlitas och så annonseras på nytt. Ånyo tvenne unga män, som hyrde rummet, men denna gång med fast anställning, varför hon nu kunde känna sig säker att få hyran för detsamma.

Så gingo några månader under en ständigt kamp att hålla den största nöden tillbaka, under arbete och försakelser och ibland en stilla undran hur länge hon skulle kunna hålla ut så här. Men de

voro ju friska, och ännu hade barnen ej behöft sakna mat. Från fattigvården erhöll hon 15 kr. i månaden, således 5 kr. pr barn, och själv förtjänade hon 30 kr.

Men så blev en av hennes ungherrar sjuk, dock ej farligare än att han om en vecka kunde börja arbeta igen, d. v. s. han arbetade halva veckan och låg de övriga dagarna.

Så en tid bortåt började barnen visa sig klena, hade ej matlust och skreko för det minsta. Hon kunde ej gå ut nu som förut och lämna dem ensamma, ty fastän de voro fattigbarn ägde de väl dock rätt till vård och tillsyn. Mot detta resonemang ställde sig hennes s. k. »skyddsfru», vilken tyckte hon bara skulle låsa in barnen och gå ut och arbeta. Så en dag upptäckte hon att de båda minsta hade fått några underliga utslag på sina små kroppar, och då de ej syntes vilja gå bort bad hon en läkare komma hem. Han kom, och efter en noggrann undersökning förklarade han, att alla tre barnen måste ofördröjligen till sjukhus. På moderns ängsliga fråga vad det var för sjukdom svarade han, att även hon måste undersökas. Därvid kom han att få veta hennes bekymmer och fattigdom, ävensom hennes ena ungherres klenhet, vilket gav till resultat att även han blev undersökt, och där fann läkaren vad han sökte, nämligen smittokällan till de tre barnens sjukdom. Och nu fick modern den upplysningen, att barnen nog med omsorgsfull vård om något år kunde bli friska, men att de nu av hennes inneboende blivit smittade. Han hade nämligen syfilis.

B, S.

* * *

Valet.

En ung kvinna med ett redbart utseende sitter en afton i ett litet snyggt hem vid sin maskin och sitt arbete. Hennes arbete är att sy paraplyer mot 2 kronor dussinet, då skall både själva tyget sys och sedan skall detta sys fast vid ställningarna. Tyget ligger på maskinen, de nakna paraplyställena stå och vänta på sina tak, som sedan skall skydda oss mot himmelens väder och vind.

De få vänta ännu en stund, ty modern går bort och ser med glädje på barnet, som sitter vid bordet och leker tyst och snällt med några knappar, som han trätt upp på en tråd. Hon har nyss fått hem gossen, han har nu varit borta i över ett år för att få krafter på landet. Den lille, som bara är 4 år, och ändock kände igen modern, när hon tog hem honom, ler så förtjusande emot henne; och hon är lycklig.

Husets herre kommer hem. Hon behåller för honom, det är icke hans barn, men han tycker i alla fall att gossen är näpen han också. Men det finns något som är den fattiges överherre och det är den dåliga ekonomin. Han blir upprorisk i sitt sinne ju mer han ser på barnet, ty han törs icke taga på sig den ekonomiska bördan. Han tänker på sina 18 kronor i veckan vintertid, om han alls har något arbete, och att hon ofta icke kan få ihop till mer än sex kronor i veckan. Och han vill ha det någorlunda drägligt för sig själv, han vill kunna betala sin hyra och någon gång få ett plagg åt sig, och han anser sig ha rätt att låta sitt hjärta hårdna till.

”Jag kan inte kläda och sko din pojke”, säger han. Hon vågar knappt ge ett svar, hon böjer sitt huvud och tårarna kom upp i hennes ögon. Hon vet nu att hon måste välja emellan att sända barnet ut till landet igen, bort till främmande, eller att få vara hos mannen. Hon är ju dock mor och hon skälver inför valet: att skiljas från barnet eller att föda sig och sin son bara på 6—10 kronor i veckan.

En bestämd penning för barnet — det skulle hjälpa henne. Då finge hon behålla både sitt barn och mannens stöd. Barnets far har rest till Amerika. Fattigvården ger nog ej i ett fall som detta. Hon kommer således icke ifrån valet!

A. L.

”Svenska utopister” i häften.

Ett fint socialistiskt bibliotek för 25 öre i veckan.

Ivar Vennerströms förträffliga arbete om »Svenska utopister» utkommer inom kort i en häftesupplaga, på vilken Tidens förlag inbjuder till subskription. Arbetet kommer att utgå i 5 häften à 25 öre. Härigenom blir det ju särdeles lätt för varje arbetare att skaffa sig detta första verk i »Den svenska socialismens historia».

Den med »Svenska utopister» öppnade subskriptionen kommer att fortsättas med »Industrirepubliken» av Upton Sinclair, Djungelns berömda författare. Tredje arbetet i subskriptionen blir Karl Kautskys »Vägen till makt», ett av den gedigne marxistens mest berömda arbeten, förut icke utgivet på svenska. »Industrirepubliken» kommer på 5, »Vägen till makt» på 6 häften.

Subskriptionsverken komma att fortsättas i en oavbruten följd, men subskribenten har rätt att sluta sedan ett arbete är utlöst.

Det är att hoppas att såväl arbetarkommunernas litteraturombud som enskilda för den socialistiska litteraturens spridning intresserade kommissionärer göra sitt bästa för att få ut dessa subskriptionsarbeten. Det är den gedigna socialistiska litteraturen som skall lägga grundval för den socialistiska bildningen.

Socialdemokratiska kvinnor i pensionsnämnderna.

Meddelande har ingått från ytterligare några kvinnoklubbar att av dess medlemmar blivit invalda i pensionsnämnder:

Södra Vrams kommun: Kerstin Johansson, Mathilda Karlsson. Suppl.: Augusta Holmström, Gärda Liljeroht.

Bjuv: Kerstin Månsson, Hulda Nord. Suppl.: Karolina Persson, Elise Sjöberg. Landskrona: Ingrid Fjellander, Ida Thuresson.

Trelleborg: Olivia Nordgren. Suppl.: Mathilda Friberg, Anna Hansson.

Uddevalla: Mathilda Lindstam. Suppl.: Hulda Svensson.

Gävle: Augusta Klang. Suppl.: Albertina Vall.

Eskilstuna: Gerda Grandin. Suppl.: Ester Bäckman.

Ett fredsmonument på svensk-norska gränsen.

Från Sverges båda fredsföreningar har utgått en vädjan till svenska folket att genom bidrag, även de allra minsta, vara med om att ett fredsmonument 1914 skall resas såsom ett fredens sekelminne. En liknande insamling pågår i Norge. I det svenska uppropet säges bl. a.:

”De båda folken på den Skandinaviska halvön ha åtnjutit den sällsporda lyckan av en 100-årig fred. — — — Krigsmöjligheter ha nog funnits upprepade gånger under det flydda seklet, ej minst 1905, men brödrafolken ha vid alla tillfällen undgått kriget genom sin besinning och lugna självbehärskning, sin fredskärlek, ja, varför icke erkänna det, genom det ihärdiga fredsarbete, som under senaste decennier bedrivits på båda sidor om Kölen.

”Frågan om krig och fred avgöres numer av folken själva”, yttrade vid ett tillfälle konung Oscar II.

Om så är, finnes väl intet som kan hindra de skandinaviska folken att åt sig bevara fredens välsignelser även för de år, som skola komma.

Ett led i detta nordiska fredsarbete är, vad vi nu, enligt uppdrag av Nordiska fredsmötet i Kristiania i juli 1912, närmast vilja intressera den svenska allmänheten för, nämligen att år 1914 värdigt fira minnet av en 100-årig fred.

Varaktigt torde detta minne av hundraårsfreden bliva genom resandet av ett monument på gränsen 1914.

Fredsmonumentet skall resas som en tacksamhetsgård för fredens oskattbara välsignelser under ett helt sekel, men också för att inför världen proklamera fortsatt vänskap och fred mellan Skandinavien.

Bland Norges fredsvänner är intresset för fredsmonumentet synnerligen stort, och ett betydligt penningbelopp är från Norge redan garanterat.

Det blir emellertid en hederssak för oss svenskar, som äro det största folket, att också här visa oss störst i handling. Sverges bidrag till monumentet måste bliva någorlunda motsvarande landets större folkmängd.”

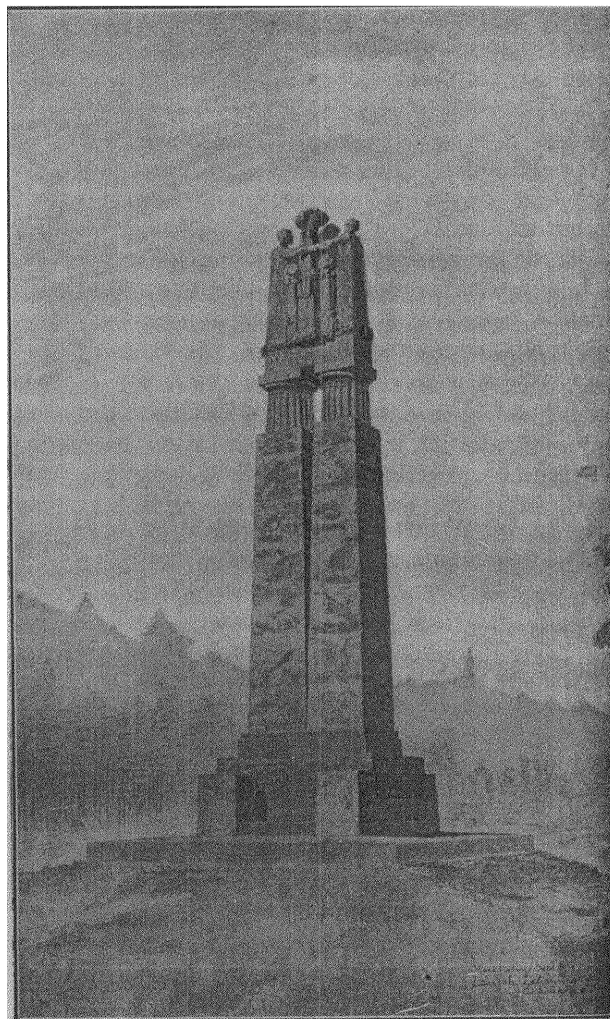
* * *

Utan att därtill hava något särskilt uppdrag från V. U. vågar undertecknad dock att genom Morgonbris vädja till de socialdemokratiska kvinnoklubbarna och andra, som läsa dessa rader, att vara med om resandet av detta monument till freden. Bidragen kunna ju vara hur små som helst. Om i varje klubb insamlades 1 krona eller ett par kronor av småslantar, därvid kopparn icke är att förakta, så bleve ju detta dock en liten summa, som säkerligen skulle väcka mycken glädje och förståelse i Norge. Just en sådan insamling skall visa, att vi svenska kvinnor vilja vara med och icke vilja stå utanför då det gäller en honnör för fred och förståelse mellan folken.

Vem glömmet någonsin 1905? Den energiska protest från arbetareklassen — en protest som också lyckligtvis gjorde sig gällande även i en del andra kretsar — bidrog säkerligen i hög grad att hålla de krigslystnas hänsynslöshet i schack.

Vem glömmet någonsin den ångest man kände inför möjligheten, att Sverige skulle få på sitt samvete ett anfallskrig? Vem glömmet någonsin fasan vid tanken på att svenska och norska bröder skulle bli utkommenderade att mörda varandra?

Att vi överkommo 1905 endast med skräcken, att intet krig blev av, detta är Sverges evinnerliga ära. Men detta som är vår ära det har vår höger förömlämpat med att kalla det för vår skam. Samma höger tror sig nog vara

Det blivande fredsmonumentet.

kristen, då den velat bära på sitt samvete ett anfallskrig.

Och nu i dessa tider då alla möjliga medel utnyttjas till hets för försvarsagitationen har man även vågat beröra frågan om 1905. Man har åter låtit förstå att det var en olycka för Sverige att man icke med våld hindrade Norge från att lösslita sig från den union, som de funno otillfredsställande. Och högerns tillfälliga ledare hr Sven Hedin har vågat insinuera att Sverige icke har en pålitlig granne västerut.

Å det fredsmonument, som skall resas år 1914, skall stå inristat de orden: "Hädanefter är krig mellan skandinaviska bröder omöjligt." Må just dessa ord bliva ett uttryck för det arbetande svenska folkets vilja till fred! Må det bliva oppositionsord mot det nedrivande, samhällsupplösande och man kan väl säga, brottsliga talet om krigsmöjligheter mellan Sverige och Norge!

* * *

De klubbar eller de enskilda, som vilja lämna en aldrig så liten skärv till detta fredsmonument, torde insända medlen till undertecknad under adress Floragatan 15, Stockholm. Medlen skola sedan av mig tecknas å insamlingslistan n:r 19253, utsänd av Svenska freds- och skiljedomsföreningen och Svenska Fredsförbundet. Bidragen böra insändas i denna månad, således före 1 mars. Redogörelse för hur mycket som kunnat tecknas å ovan nämnda insamlingslista lämnas sedan i Morgonbris.

Anna Lindhagen.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Bjuvs kvinnoklubb.

Under det år som förflutit har klubben firat sin 7-årsfest med all festlighet som därtill hör. I övrigt har klubben haft 15 möten. Den första tiden var här icke så litet medlemmar, men år för år har det blivit mindre och mindre. Den mängd kvinnor, som finns här, ha — av oförståelse för klubbens uppgifter eller av andra skäl — föredragit att stå utanför. Men här står ändå en liten trupp, som trots all slöhet och alla motgångar arbetar så gott den kan. Här ha sålts 420 ex. av Morgonbris. Även här samlats 526 namn för kvinnornas opinionsyttring för politisk rösträtt och valbarhet och två listor ha blivit fyllda med namn för Amaltheamännens frivinnig.

En hjärtlig hälsning och ett gott nytt år till alla Morgonbris' läsarinor från Bjuvs kvinnoklubb genom *Karolina Persson*.

Från Trelleborgs kvinnoklubb.

Söndagen den 7 sistl. december firade klubben här sin 7-åriga tillvaro med en mycket vällyckad familjefest, vilken blev talrikt besökt. Klubbens ordf. föredrog härvid en berättelse över de gångna årens verksamhet, varav framgick att, trots medlemsantalet varit ringa, ett ganska gott arbete bedrivits i agitationväg genom anordnandet av föredrag, spridandet av broschyrer, kvinnornas organ »Morgonbris» och annan socialdemokratisk litteratur o. s. v. Dessutom ha en del samhällliga och sociala spörsmål behandlats på mötena, varvid medlemmarna efter bästa förmåga diskuterat och sökt sätta sig in i dessa ting. Små ekonomiska resurser och kvinnornas kända obenägenhet att låta sig påverkas av vår rörelse har gjort att klubben icke kunnat bli vad den borde vara: en stor och kraftig sammanslutning av kvinnor för tillvaratagande av deras egna och arbetarklassens intressen. Under sistförflutna året har den dock gått betydligt framåt, såväl i ökat medlemsantal som intresse bland medlemmarna.

Härpå följde föredrag av fröken Emma Eskilsson från Arlöv, som talade över ämnet: »Kvinnorna och socialdemokratien». Det praktiska föredraget framfördes på talarinnans kända, kraftiga och medryckande sätt och mottogs med starka applåder.

Programmet upptog dessutom musik aa

musikkåren »Verdandi», solo- och duettsång samt uppläsning.

Sedan fröken E. utbringat ett fyrfaldigt leve för klubben, besvarat av kraftiga hurrarop, vidtog samkväm för klubbens medlemmar och deras familjer, och pågick detta under den mest angenäma stämning till frampå kvällen med sång, musik, dans och intagande av förfriskningar.

Tisdagen den 4 sistl. november hade klubben besök av fru Agda Östlund, som inför en tyvärr fåtalig publik talade i kvinnorösträttsfrågan. »Vad kvinnorna vilja» hette visst ämnet, men det borde ha hetat »Vad kvinnorna böra vilja», ty dessvärre ser det nästan ut som om det stora flertalet kvinnor vilja ingenting. Fru Ö. borde emellertid haft proppfullt hus, det var föredraget värt, ty det är inte alltför ofta en talare behandlar sitt ämne på ett på samma gång så enkelt, varmhjärtat och övertygande sätt som hon gjorde. Också avtackades tal. av de närvarande med kraftiga applåder.

Klubbens styrelse för 1914 består av följande personer: ordf. Olivia Nordgren, sekr. Mathilda Friberg, kassör Carolina Jönsson, v. ordf. Hilda Nordborg och v. sekr. Kerstin Andersson. Revisorer: Nora Nilsson och Olga Edlund. O—a N—g—n.

Från Socialdemokratiska kvinnornas samorganisation i Stockholm.

Vid möte, anordnat av denna organisation i Folkets Hus den 25 jan. för kvinnornas rösträttsrörelse, fattades, efter föredrag av riksdagsman *Sven Persson* och fru *E. Wærn-Bugge* följande resolution:

»Då riksdagens folkuvalda kammare redan tre gånger antagit lagförslag om den politiska rösträttens och valbarhetens utsträckande till Sverges kvinnor, då ett liknande beslut utan tvivel även i år är att motse från andra kammarens sida samt då flera för kvinnorna utomordentligt viktiga frågor inom den närmaste framtiden kräva sin lösning, begär mötet, att den k. proposition om rösträtt och valbarhet åt kvinnorna, som kommer att föreläggas 1914 års riksdag, måtte även av första kammaren bifallas.»

Agitation bland kvinnliga arbetare har beslutats av samma organisation. Till att börja med kommer man att försöka genomagitera Söder. Mötena skulle taga sin början den 29 jan. i lokalen n:r 80 vid Hornsgatan. Med detta möte avses närmast att nå arbeterskorna vid Stockholms skofabrik, korkarbeterskorna hos Wikanders samt Nordströms cigarrarbeterskor.

Mod.

Berättelse av *Elna Lindgren*.

Inne på golvet i den vackra barnkammaren sitter Ellen Yglund och leker med sin lilla gosse. Hon sitter mitt i det starkaste solljuset, och när solstrålarna leka i hennes ljusa, glansiga hår, ser det ut som om det brann däri. Hon är lång, välväxt, dragen fina och jämna, det fasta draget kring munnen tyder på viljekraft, ögonen stålgrå, blicken öppen och fast.

Ellen är ägare till en av stadens största konfektionsaffärer. Hon är en energisk ledare, skicklig och förutseende som affärsman. Hon anses vara rätt förmögen, och fastän hon lever enkelt och tillbakadraget omges hon dock av en viss förnäm nimbus, som eljest endast är förbehållet de mera exklusivt levande.

Hon är ogift.

Det hade väckt en nästan pinsam uppmärksamhet när Ellen för ett par år sedan, efter en utländsk resa, vid hemkomsten medförde en några veckor gammal gosse, som hon sade var hennes.

Hela staden kände ju Ellen, och alla talade en längre tid om den skandal hon ställt till. Den sedliga harmen kände inga gränser, Ellen dömdes och fördömdes, gisslades och avskyddes. Några funnos ju, som tyckte att detta var Ellens ensak, ja det fanns t. o. m. de, som tyckte att hon handlat modigt och duktigt, men de som så tyckte voro ett försvinnande fåtal. De flesta fördömde och ropade sitt »ve» över Ellen.

Men själv var hon hela tiden fullkomligt oberörd av pratet. Nog såg hon de föraktfulla minerna, nog hörde hon tisset och skvallret bakom sig var hon gick fram, och visst kändes det svårt att mista vänner, som hon dock trott om bättre än att de skulle överge henne för en sådan rent mänsklig sak som denna. Men ångrade sig gjorde hon inte. Hon hade förut beräknat följderna av sin handling, vägt det ena mot det andra, och hon hade funnit att det fanns ingenting som uppvägde barnet för henne. Vännerna fingo gå, bli förbytta till fiender, hon hade sin gosse, sin lille Erland, mer behövde hon ej.

Värsta besväret hade Ellen haft av sin släkt. Den var mycket chockerad. Inte nog med att ett väntat arv gick ifrån dem, utan kom så också därtill denna stora skandal. Det var för mycket!

Först hade släktingarna försökt inbilla både Ellen och andra att det var ett adopterat barn, d. v. s. de hade föreslagit denna utväg. Men det gick inte, Ellen begagnade sig inte därav. Hon förklarade för dem alla att det var hennes pojke, som hon fått som alla kvinnor få sina barn, precis så och inte på något annat sätt. Och med dessa få ord omintetgjorde hon allt släktingarnas arbete på att förminska »skandalen».

Barnet inskrevs i kyrkoboken som ogifta Ellen Yglunds barn, fadern okänd.

Slakten tog igen skadan i hänfulla tillmälen åt Ellen samt i långa moraliska predikningar. Men Ellen var fullkomligt oberörd, hon lät dem predika, lät dem håna sig. Endast en gång hade hon lämnat sin förbehållsamhet och då talat om både varför hon ville ha barnetsamt att hon var innerligt stolt och glad över att hon hade det.

Från Luleå kvinnoklubb.

Det är med tanke på arbetarkvinnornas arbete i sina klubbar som jag genom vår egen tidning Morgonbris ville framföra några synpunkter.

Många av våra kamrater veta alltför väl huru många svårigheter som göra sig gällande inom desamma, såväl ekonomiskt som oförståelse och likgiltighet bland såväl våra kvinnliga som manliga kamrater, och, som »Katarina» i nr 11 av Morgonbris säger, det är en massa nedärvda fördomar mot kvinnornas deltagande i föreningsarbetet, som ännu finns kvar och som nog underblåses av männen, vilket av arbetarklassens män är oförsvarligt. Men om man inom hemmet kunde tilltvinga sig respekt för sina egna åskådningar, genom diskussioner med sina män och söner, skulle därmed mycket vara vunnet.

Jag har mången gång frågat mig själv vad som borde göras för att nå alla utomstående. Ha vi ett föredrag få vi se att endast ett fåtal besöker detsamma, som t. ex. i höst då Agnes Söderquist var här och höll ett mycket lärorikt föredrag. Vi hade väntat att många av F. K. P. R:s medlemmar skulle infinna sig, men vi blevo besvikna. De äro i allmänhet mycket lite intresserade för vårt arbete.

Var och en bör tänka på att det är icke enbart för sig själv man kämpar och uppoffrar sig, nej, ett pliktroget och individuellt arbete för kvinnans frihet och rätt är stärkande för hela proletariatet. Men för att denna vår tro skall bli verklighet måste vi skaka av oss vår liknöjdhet och med förenade krafter samlas i vår organisation och därmed liv och lust arbeta för det stora mål vi satt som vårt: likställighet mellan män och kvinnor.
Med kamrathälsning
W. L. W.

Från Eskilstuna kvinnoklubb.

Klubben hade sitt årsmöte måndagen den 12 januari.

Ur årsberättelsen framgår, att klubben haft 12 ordinarie möten. Till alla dessa har styrelsen haft förberedande styrelsemöten samt 3 extra sådana. Vidare ha under året avhållits en hel del offentliga möten med föredrag och diskussioner. Ämnena ha varit:

Ålderdomspensioneringen. Talare: fru Agda Östlund och red. C. Svensson.

För medborgarrätt, för människorätt. Talare: fru Ruth Gustafson.

Religionsundervisningen i våra skolor. Inledare: C. Åkerberg.

Kvinnans sociala ställning i Skandinavien. Talare: fru Nanny Grenander.

Vad kvinnorna vilja. Talare: fru Ruth Gustafson.

Vad är bildning? Inledare: hr Andersson, Tunafors.

Har kvinnan någon uppgift att fylla i nykterhetsarbetet? Inledare: fru Lotten Johnson.

Leo Tolstojs kamp mot kriget. Talare: fru Kata Dalström.

Ett möte har anordnats i Torshälla av klubben på distriktets bekostnad för att om möjligt få en klubb bildad där. Talare var fru Ruth Gustafson, vars gedigna föredrag borde åhörts av en långt större publik. Om arbetarkvinnorna i Torshälla hade vetat hur mycket arbete Eskilstunaklubbens kvinnor hade nedlagt för att få Folkets Hus fullt på mötet, så hade de säkert alla gått dit. Det blir att komma ihåg en annan gång.

Som synes av ovanstående har klubben ej varit överksam. Men resultatet?

I slutet av årsberättelsen säger styrelsen: »Om kvinnorna mera tillvaratogo sina intressen och förstodo fördelen av att sammansluta sig i föreningar, då skulle kunna uträttas mycket mera än nu är fallet. Men», tillägger den, »vi tro att den tiden nog kommer, då vårt arbete blir erkänt.»

Ja, måtte den tiden ej vara alltför avlägsen! Klubben har försålt 950 ex. Morgonbris.

Styrelse är: fruarna Ida Adamson, Ester Bäckman, Emma Öberg, Hanna Hellberg, Therese Olsson (nyv.).

Eskilstuna kvinnoklubb vill härmed sända sin hälsning till kamraterna landet runt.

T. O.

Från Furulunds kvinnoklubb.

Furulunds socialdemokratiska kvinnoklubb hade sitt ordinarie möte tisdagen den 20 januari, vilket var besökt av ett 50-tal medlemmar.

Den nya styrelsen intog sina platser, och önska vi dem kamplust och förmåga att driva rörelsen framåt och vinna allt större och större samling för våra strävanden. För den avgående styrelsen göra vi vårt honnör.

Årsberättelsen föredrogs, varav framgår att föreningen under året har hållit 12 ordinarie och ett extra möte, vilka i genomsnitt varit besökta av minst $\frac{2}{3}$ av klubbens medlemmar. Medlemsantalet var vid årets början 57 godkända och vid dess slut 60 fasta medlemmar, alltså en ökning av 3 medlemmar. Numerären i ökningen är ju liten, men bättre ökning än minskning.

Klubben har haft ett offentligt agitationsföredrag med fru Agda Östlund som talare, vilket möte var gott besökt. Dessutom har klubben ekonomiskt understött föreläsningssamheten på platsen. Kommissionären för Morgonbris har under årets lopp försålt 840 ex. Morgonbris, vilket får anses bra gjort. Vidare har klubben med två ombud varit representerad vid sagostundskonferensen i Malmö. Resultatet har blivit att en kraftig sagostundsverksamhet startats med 103 barn, vari klubben med liv och lust deltagit.

Kassans ställning ter sig jämförelsevis god vid årets slut, enligt nedanstående tablå:

Kontant i kassan	50: 76
Innestående i bank	96: 26
Andelar i fastighetsföreningen	300: —
» i Koop. Handelsföreningen	24: —
Inventarier	104: 50
2 reverser i Koop. Förbundet	20: —
Summa kr.	595: 52

Vid mötet beslöts att skänka ekonomiskt understöd åt sagostundsverksamheten och beviljades ett anslag av 25 kr. Dessutom beslöts att deltaga i kostnaderna för ett Skåneombud till kvinnornas kongress i Stockholm i år.

Som synes av ovanstående är klubben i ekonomiskt avseende väl situerad, och dess medlemmar borga för en fortsatt kamp mot målet. Men det går icke att vila på vägen utan ständigt agitera och bringa förstärkelse för vår sak, samtidigt som vi ställa även en kraftig maning till våra manliga kamrater att påminna sina anföriga och kvinnliga bekanta att just i kvinnoklubbar är deras rätta plats, och ej säga, som så ofta är fallet: »Vad skall du där att göra?» Det anstår icke en socialdemokrat, det är brist på samhörighetskänsla. Kvinnan har stora och viktiga intressen att förfäkta, som hon måste genom sammanslutningens makt genomföra, och skola samtliga strävanden och reformer kunna genomföras så må det stå klart för våra manliga kamrater, att samförstånd och samarbete är ett ofrånkomligt faktum.

Ja, detta brev är bara en liten livsyttring från klubben här. Det kunde nog vara ett och annat mera att omtala. Dock till sist en maning till arbetarkvinnorna landet runt: Slutet eder tillsammans i föreningar och klubbar för att där föra fram edra krav på full medborgarrätt, ty endast i enighetens tecken kunna vi vinna gehör.

Till sist en hälsning landet runt och ett leve för vår sak!
L—n.

En gammal tant i släkten, en änkeprostinna, hade sökt upp Ellen, dels för att tillfredsställa sin egen nyfikenhet och dels för att förmana och tillhålla henne det högst omoraliska i hennes handlingsätt. Hon hade kommit sent om kvällen samt gått in köksvägen, för att ingen skulle se att hon besökte en så djupt fallen varelse, som Ellen var.

Då hade hon först hållit en lång läxa om de sig allt mer utbredande lösa sederna samt påpekade det stora ansvar Ellen ådragit sig genom sitt dåliga leverne.

— Åtminstone kunde du, sade hon, försökt att dölja följderna, när det nu gick så galet för dig.

Ellen skrattade lätt.

— Snälla tant, sade hon, det gick inte galet, det var meningen att det skulle bli så.

Nu blev tanten het.

— Är du tokig, flicka! Menar du att du ville ha ett barn?

— Ja, det menar jag, hade Ellen svarat, en smula trött. Men det är visst något som ni alla inte kunna, inte vilja tro. Ni tro att min gosse är en följd av

en oförsiktighet, att han tillkom i en het stund av lycka, då sinnena voro herre och förståndet tyst. Men så är det inte. Aldrig har jag tänkt så klart, aldrig så fullt vetat vad jag velat och vad jag gjort, som i den stund barnet blev till. För mig var min längtan efter ett barn den starkaste känslan, jag ville ha ett barn, ville bli mor.

Tanten är på det högsta indignerad. Hon kastar på huvudet så hattplymerna komma i betänkelig skakning. — Nej, nu gick det verkligen för långt. Var då Ellen utan all blygsel, vad skulle väl hon, en ogift kvinna, med ett barn?

Nu försökte Ellen förklara sin mening för henne. Hon sade att kvinnan var nog kvinna, fastän ogift, och barn ville hon i allmänhet gärna ha. Det låg i kvinnans natur, denna längtan efter barnet. Ellen för sin del ansåg det vara en plikt att föda och fostra åtminstone ett barn. Hon hade råd därtill. Hade nu detta varit allt, kunde hon ju adopterat ett fattigt barn. Men det var inte allt. Hon var rik på ett annat sätt också. Hon var ovanligt frisk och sund samt rikt begåvad. Hon skulle ju efter allt att

döma kunna få ett riktigt praktexemplar till barn, ett som kanske skulle kunna bli mänskligheten till stor nytta. Borde man då undandraga sig?

— Nej, det var ju riktigt, men då borde man gifta sig.

— Ja, men när man nu inte vill detta. När man, som jag, anser att äktenskapet drager ner karaktären, förslöar intelligensen. Hur skall man då göra?

— Ja, då skall man heller inget barn ha, sade tanten kvickt.

— Det går emot det här, tant. Men det lönar sig nog inte heller att resonera mera härom. Vi två ha så olika uppfattning i denna sak. Det är som vi stodo på var sin sida om en stor strid flod, den blir bredare och bredare, någon övergång finna vi ej.

Tanten tycker Ellen är besynnerlig, men så lätt vill hon inte ge sig. Som hon ibland brukar kokettera med fördomsfrihet, säger hon:

— Är det nu i alla fall så, att kvinnan, fastän ogift, inte kan leva utan man, ty sådana kvinnor finnas ju, bör hon dock i så fall vara försiktig, eller, om det nu går galet, dölja följderna, så andra slippa

”Vetenskaplig arbetsledning.”

Modern exploatering av arbetskraft.

»Vetenskaplig arbetsledning» är benämningen på ett system, vars syfte är att på det mest rationella sätt utnyttja den mänskliga arbetskraften. Systemet, som för något år sedan utarbetats av en amerikansk ingenjör, F. W. Taylor, har grundats på en mängd praktiska experiment.

I ett av de senaste numren av den stora fackföreningstidskriften »Correspondensblatt» har Signe Rapp ägnat systemet en ganska ingående kritik, efter att först i korthet ha genomgått grunddragen av detsamma.

Vi tro att denna framställning skall intressera Morgonbris' läsare och skola därför i detta och nästföljande nummer återge densamma. De som önska närmare studera Taylor-systemet vilja vi hänvisa till en i dagarna utkommen svensk översättning av Taylors uppseendeväckande bok. Den svenska översättningen betingar ett pris av kr. 1: 50 och har utgivits med titeln »Rationell arbetsledning».

Oupplösligt förbundet med det kapitalistiska »hushållningssystemet» är slöseriet med den mänskliga arbetskraften.

Vad som är mest outhärligt och nödvändigt för produktionen, det förstöres mest och hänsynslöstast, ty det är lättast att ersätta.

»Här offras varken lamm eller tjurar, men oerhört med människor.»

Likväl är det, som sagt, en karaktäristisk egenskap hos kapitalismen och för övrigt dess mest framträdande kännetecken, detta, att förakta all ekonomisering med människor. Att så intensivt som möjligt utnyttja arbetskraften var från början dess främsta princip för att därigenom spara arbete och vinna större profit. Reglementen, förordningar och bestämmelser rörande arbetsprocessen, alla tjäna på detta ändamål. Det är en känd sak, hur arbetarna många gånger — på de mindre verkstäderna likaväl som på de större fabriker — måste tåla de mest småaktigt minutiösa reglementen och det är också en känd sak vilka medel arbetsgivarna begagna sig av härvidlag. Alla deras förordningar och reglementen ha ytterst intet annat mål än att få mycket som möjligt förmera

värdet av den dyrbara, om också icke dyra arbetskraften — även om det måste ske på bekostnad av ägarna till denna arbetskraft.

Icke sällan händer det, att amerikanska organisationer bliva tillkallade för att de skola höja inkomsten av ett företag genom att specialisera och förenkla arbetsmetoderna. Detta består dock väsentligast däri, att de inom en viss tid söka utpressa så mycket arbete som möjligt, d. v. s. genom påskyndandet av arbetstempot.

Nu har emellertid en amerikansk ingenjör vid namn Taylor räknat ut, att allt detta ej är tillräckligt, att det alltjämt går för mycken arbetskraft åt, d. v. s. profit — för arbetsgivarna, och att man kan krama ur arbetarna ännu mycket mera. Denna konst har han efter talrika försök och experiment satt i ett slags vetenskapligt system. Efter de erfarenheter han gjort har det blivit möjligt för honom att bestämma de synpunkter, enligt vilka arbetarna skola utväljas och att reglera alla deras rörelser. Ett kapitalistiskt urval alltså och en mekanisering av arbetsutförandet!

En fullständig inpassning av den mänsk-

Af alla
Cacao=
sorter
jag pröfvat
har ingen
smakat så
bra som

THULE

liga arbetskraften med den maskinella driften — det är avsikten och ändamålet med Taylors metod. Naturligtvis är också dess avsikt att stegra arbetseffekten till det yttersta. Alltså: slöseri och icke hushållning med arbetskraften. Och nu uppstår frågan: för vilken och i vilkas intresse? I allmänhetens intresse — vilken skulle kunna räkna sig till godo en stegrad produktivitet? Eller i de kapitalistiska klassernas intresse, som äga produktionsmedlen? Eller i arbetarnas, vilka bidraga till att dessa ökas? Taylor och hans anhängare påstå: »I allas intresse». Och det är den saken som nu skall undersökas.

Framför allt gäller det att illustrera den Taylorska metoden med några exempel. I Bethlehem-stålverken, där Taylor först började använda sin metod, nedbringade han kostnaderna för inskyffling av en ton material från 7 till 3 cents, arbetarstyrkan minskades från 400 till 150, lönen steg från 1,15 till 1,85 dollar

bli skandaliserade. Min mening är alltjämt, att du borde varit försiktig.

Nu skrattar Ellen.

— Ser tant, det var just detta jag inte ville vara. Jag ville ha barnet. Och därför att det nu är ett efterlängtat och önskat kärleksbarn, blir det en lycklig människa. Och jag tror att min gosse skall komma att göra stora insatser i sin tids rörelser.

— Prata inte smörja, säger tanten vresigt. Inte skall du försöka inbilla mig att du ville ha barnet. Men se, du är för morsk att dölja det och för högfärdig att erkänna dig hava gjort något orätt. Men se, mig lurar du inte.

Nu hade Ellen börjat tröttna. Hon hade förstätt att det fanns inte möjligheter att övertyga tanten om att det var som hon ville det skulle vara. Men ännu ett försök ville hon göra. Hon gick bryskt på saken och sade:

— Tror verkligen tant, som själv varit gift och har väl reda på dessa förhållanden, att inte en kvinna vid mina år skulle veta att skydda sig för följderna av detta slag, om hon velat. Jag vet att tant inte kan tro så gallet. Men ni vilja inte vidgå,

att kvinnan har samma längtan efter barnet om hon är gift eller ogift. Nu bryr jag mig i alla fall inte om vad ni tro eller tänka. Jag är glad åt min pojke, stolt över honom och tror alltjämt att han skall bli något riktigt präktigt, han har gott påbrå.

— Jaså, har han det? Tanten blev intresserad. Vem är det som är far till honom då?

Detta vet tanten att många frågat Ellen om, dock utan att få svar. Men som det är en sak som gjort alla nyfikna, därför att de aldrig kunnat upptäcka att Ellen haft något förhållande, anser hon det värt att fråga än en gång. Men svaret blev ej heller nu mera upplysande.

— Det är den bästa man som finns, hade Ellen svarat, och med detta fick tanten vara nöjd. Något vidare samtal i detta ämne hade släkten ej sedan försökt, de hade dragit sig från Ellen, öppet visat henne förakt och gjort sitt värsta för att göra livet surt för henne.

Så småningom hade ju skvallret lagt sig. Folk hade vänjt sig vid Ellens »tilltag» såsom de vänja sig vid allt.

Men nu har det börjat igen, ty nu tro de sig veta vem som är gossens far, och

en storm av ovilja har brutit lös emot Ellen, ty den man som utpekats är gift.

Han är en berömd läkare, en god och präktig man. Och nu pratas det i all oändlighet om honom. Sladdret formligen vräker fram genom staden, som en stor flod, alla ha något nytt att förmäla om detta påstådda »förhållande». Båda äro ju, var på sitt sätt, bemärkta personer. Doktorn är Ellens husläkare och det är på så sätt de blivit bekanta. Hon umgicks ej i familjen.

I Ellens affär strömmar folk ut och in, värre än vanligt. Gamla fruar, unga flickor, alla ha de i en hast fått ett oändligt stort intresse för Ellens butiksförkär. De utfrågas och beklagas och bli t. o. m. hembjudna till de värsta sladderdamerna, damer som förut inte kunnat nog föraktfullt bemöta och behandla dem.

Aldrig har Ellens kraft och mod blivit satt på så hårt prov som nu. Hon lider utsägligt av allt detta. Inte för sin egen skull, utan för den man, som med henne får chavottera. Ty det är verkligen så, att »folk» denna gången gissat rätt. Gossens far är en gift man, och han var gift när barnet kom till. (Forts.)

och ståltrusten gjorde en besparing av 80,000 dollar pr år. I New-Yorks arsenal minskades kostnaderna för ändringen av lavetter till 12-tums kanoner från 1,500 dollar till icke fullt 1,000 dollar. Vissa gjuteriarbeten utfördes på mindre än hälften av den vanliga tiden mot det att arbetarnas löner höjdes väsentligt. Särskilt karaktäristiska äro de erfarenheter, som gjorts vid Seymons Rolling Company, vilket sysselsatte 120 arbeterskor med sortering av felaktiga kulor. Resultatet av Taylors system var påtagligt. I stället för av 120 utföres nu arbetet av 35 flickor. Deras arbetstid har kunnat nedsättas från 10 1/2 till 8 1/2 timme, under det att deras dagsförtjänst har stigit från 4,05 à 4,75 dollar till 6,75 à 8,75 dollar. Vidare är arbetet 50 proc. noggrannare utfört och firmans vinst belöper sig till 250 dollar mer pr vecka än förut. Den utomordentliga stegringen av arbetsprestationer och löner är här uppenbar.

(Forts.)

Svenska Livränteförsäkringsbolaget Framtiden,

som överraskade med en rekordmässig anskaffning av nya försäkringar under 1912, har under det nyssförflutna året med ytterligare framgång bedrivit sin verksamhet. Under 1913, det tredje verksamhetsåret, ingingo nämligen till bolaget ansökningar om försäkring för inalles 12,368,283 kr., varav beviljades 12,110,851 kr., vilket resultat är det bästa som något svenskt livförsäkringsbolag under motsvarande period av sin verksamhet haft att uppvisa och med ens fört bolaget fram i första ledet bland våra livförsäkringsföretag. Anskaffningen har under året ökat med icke mindre än cirka 3,000,000 kr. Att det unga bolaget lyckats vinna en så betydande tillslutning vittnar gott om dess utvecklingskraft och det stora förtroende det redan lyckats vinna hos den stora allmänheten.

Framtidens verksamhet omfattar, som bekant, livränteförsäkring, s. k. folkförsäkring med månadspremier och vanlig livförsäkring. Bolaget kan sålunda tillfredsställa de mest olikartade krav på liv- eller livränteförsäkring. Särskilt har dess avdelning för folkförsäkring vunnit stark utbredning, beroende på moderna och fördelaktiga tariffer och för småfolkets behov avpassade försäkringsvillkor med liberala bestämmelser för försäkringarnas vidmakthållande vid sjukdom, olycksfall, arbetslöshet etc.

Envar kan teckna försäkring i Framtiden, då bolaget numera är företrätt av ombud på de flesta större platser i Sverige.

Adress till Soc.-dem. kvinnokongr. V. U.

Ordf.: fru *Agda Östlund*, Upplandsgatan 61, 4 tr., Sthlm.

Sekr.: fru *Anna Sterky*, Wallingatan 6, n. b., Sthlm.

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: **Kungsgatan 60.**

Betalar högsta Depositions- & Kapitalräkningsränta.

Minneslistan

kommer att införas i nästa nummer. Alla klubbar uppmanas insända namn och adress på korresponderande sekreterare eller ordförande.

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Upplandsgatan 15.
Fleminggatan 59 B.
Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 1/2 proc.
Kassafack från kr. 5 pr år.

"NU AR DET MINSANN INTE SVART ATT
FA EN FIN OCH BRA TVÄTT SE N VI
FATT KRONANS TVÄTTPULVER."

Partilager i Stockholm hos *Daw. Dahl*,
Triewaldsgränd 3. Allm. tel. 252 52. Riks.
29 07.

Partilager för landsorten hos *A.-B. Tekn. Fabr. Kronan* i Karlstad. Ordertelefon 10 89.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiembefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. för-måner.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

Livränteförsäkring,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.

Ny försäkringssumma under 1913
över 12,000,000 kr.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handtag av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR**,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i varje kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs.! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb av-

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl 8,30 e. m.

Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus F-sal kl. 8 e. m. Sjukkassan har uppbörd andra mötet i månaden.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.